

www.dereta.rs

Biblioteka
„dereta vam predstavlja...”

Urednik
Aleksandar Šurbatović

Naslov originala
Aka Morchiladze
მოგზაურობა ყარაბახში

GEORGIAN
NATIONAL
BOOK
CENTER

MINISTRY OF CULTURE
AND MONUMENT PROTECTION
OF GEORGIA

*The book is published with the support of the Georgian National Book Center
and The Ministry of Culture and Monument Protection of Georgia.*

Copyright © 1992 by Bakur Sulakauri Publishing
Copyright © ovog izdanja *Dereta*

AKA MORČILADZE

Put u Karabah

Prevod
Miloš Mitić

Beograd
2016.
DERETA

1.

Sve je počelo krajem februara.

Gruzija je bila u građanskom ratu, ako se ono što se dešavalo uopšte može nazvati ratom. Predsednik Gamsakurdija tek što je pobegao iz zemlje, jer su mu za vratom disale Nacionalna garda i paravojna formacija *mkedrioni*. Ni tada me nije bilo briga za to, a sada još manje. Bio je kraj februara, i jedino o čemu sam razmišljao bio je Goglik i njegova najnovija idiotska ideja. Nije prestajao da melje. Daj, čoveče, govorio je, idemo! Ačiko Kipijani će nam dati lov – samo treba da je uzmemo i da palimo! Nije mi bilo ni na kraj pameti da se vozikam uzduž i popreko cele zemlje, i to još po zimi. Šta će mi to u životu. Da ne spominjem da tada nisi mogao da kupiš benzin ni da si sam bog otac. Ali on je bio uporan: Hajde, idemo! Treba samo da se odvezemo tamo, pokupimo travu, i ima da budemo stonđirani do jeseni i to džabe!

Bla, bla, bla. Nisam hteo da idem. A i odavno sam batalio te stvari. Pokoji dim mi bi prijao, ali samo par puta godišnje. Osim toga, kako se usuđuje i da pomisli da me vucara preko pola Azerbejdžana? Nisam više klinac. Idi ti, pa kad se budeš vratio, svi-ma pričaj kako si iz Gendžea¹ dovezao puna kola gandže – pravo iz Gendžea, matori, nema greške, da znaš – doterao sam odande

¹ Gendže (nekadašnji Jelisavetopolj), drugi grad po veličini u Azerbejdžanu, sa više od 300.000 stanovnika. (Sve primedbe u tekstu su redakcijske.)

brdo droge, i tako unedogled. Bio je tvrdoglav kao mazga: Daj, čoveče, odvezi me u Gendže... Kada jednom utuvi sebi nešto u glavu, dosadan je ko proliv. Gluperda. Bilo kako bilo, pomislih da sam ga se najzad otarasio, ali se nešto kasnije iste večeri vratio s Kipijanim. Kipijani je krupan tip, građen kao bivo. Sedeo je i premetao brojanicu.

„Dio”, otpoče, „vidi kako stoje stvari. Više niko od azerbejdžanskih dilera, tih kurvinih sinova, neće da posluje sa mnom. Ako si Goglikov prijatelj, znači da si i moj. Odluči se, u pitanju je poslić od samo par dana. Isplatiće ti se.”

Suptilno ubeđivanje, nema šta.

„Šta ćemo za gorivo?”, upitao sam. U sebi sam već prelomio da se upustim u tu budalaštinu.

„U Azerbejdžanu ga ima, tamo možeš da sipaš. Daću ti dvadeset litara da imaš da kreneš.”

Mogao bi onda i da mi pomogne da preguramo ladu preko granice. Dvadeset litara je manje od pola rezervoara. Sa toliko jedva da mogu da izađem iz Tbilisija. Odvezao sam se kod oca i popeo u njegov stan.

Samo su Nana i Irakli bili kod kuće. Irakli je gledao neki Švarcenegerov film. Tako se sklopčao u fotelji da sam ga jedva primetio. Prišao sam i poljubio ga. Sedeo je širom otvorenih očiju, čvrsto stežući u rukama automatsku pušku. Naravno, plastičnu. Irakli je moj petogodišnji brat. Nana je supruga mog oca. Venčali su se tek kada sam bio u završnom razredu škole, ali pamtim njeno prisustvo još od ranog detinjstva. Otac ju je uvek vodio sa sobom. Onda su se jednoga dana Nana i on odselili, ostavivši mi stan u ulici Kavsadze. Otac je u pedesetim, dok je Nani trideset pet godina, i još uvek je mlada žena. Što reče moj prijatelj Duda, ona se fino skrasila pored čaletovih miliona, a ja nešto manje fino u svojoj ladi. Irakli ima oči na nju – tamne i blage.

Moj otac je jedan od onih matoraca koji još uvek paradiraju unaokolo glumatajući velike zverke, razmeću se lovom, i svakom kome se to ne dopada glasno stavljaju do znanja da može da odjebe. On i njegovi prijatelji neodoljivo podsećaju na mali mafijaški klan. Kući dolazi tek kasno uveče, pošto preko dana „mora da se stara o poslu” i bleji sa starim pajtašima. I sada se ko zna gde smuca.

„Kuda je otišao?”, upitao sam.

„Dežura na kontrolnom punktu”, odvrati Nana uzdahnivši.

„Kontrolnom punktu? Kakav je to kontrolni punkt?”

„Noću kontrolišu vozila. Konfiskuju oružje. Znaš već.”

Prasnulo sam u smeh. „Nemoj mi reći da se prijavio u policiju?”

„Nije u pitanju policija, nego neka vojna operacija. Nemam ti ja pojma o čemu se radi. Kao i obično, sa njim su braća Mikaberidze, Ramišvili, Saša, Buba... Cela ekipa.”

„I brinu se za očuvanje javnog reda i mira?”

„Pogubio se, Đio, i to potpuno. Šetka se i vitla pištoljem... Jesi li gladan? Da ti spremim nešto za jelo?”

„Nisam, hvala ti. Znaš li možda ima li benzina?”

„Trebalo bi da ima. U podrumu. Uzmi ključ i pogledaj.”

Za sada sve ide dobro.

„Nano, kada će da se vrati kući?”

„Ne znam. Verovatno sutra ujutru. Zašto pitaš?”

„Idem na kraći put.”

„Kuda?”

„U Jerevan. Sa drugarima, samo na nekoliko dana. Znaš... pomalo mi je dojadio Tbilisi, moram negde da mrdnem.”

Na trenutak se zamislila.

„Hajde, spremiću ti nešto da pojedeš. Vodiš li je sa sobom?”

„Ne.”

„Pa kog đavola onda ideš u Jerevan?”

„A šta kog đavola radim u Tbilisiju?”

„Hvala bogu da si raskinuo s njom, Đio. Tengiz je bio van sebe.”

„Ma daj, Nano, pusti sad to...”

„Ako si došao da pozajmiš novac, dobro znaš da je dovoljno samo da kažeš.”

Nasmejao sam se. „Treba mi nešto malo.”

„Koliko?”

„Malo.”

„Hiljadu? Dve?”

„Hiljadarka će me pokriti.”

„Tamo imaš nešto manje od hiljadu i po. Slobodno uzmi sve.”

Uzeo sam hiljadu. Poljubio sam Iraklija, namignuo Nani, i sišao u podrum. Tamo sam zatekao dugačak red kanistera. Toliko o raspodeli zajedničkih resursa. Začuo sam korake i osvrnuo se. Bila je to Nana.

„Neću mu reći da ideš. To bi ga samo razbesnelo.”

„U redu.”

„Isključiti telefon. Reći ću mu da si svraćao danas i da ne možeš da se javiš jer ti je telefon u kvaru. Kazaću da si našao novu devojku i da si kod nje. Važi?”

„Nano, šta ćemo da radimo ako upućaju Tengiza?”

„Bože, Đio, šta pričaš...”

„Ma ozbiljno, šta on misli, glumi revolucionara u njegovim godinama?”

„Znam. Da ti pravo kažem, užasno se bojim. Sve vreme ponaqlja kako bi, da su ga pozvali letos, sada sve bilo u redu.”

„Aha, povratio bi kontrolu nad gradom i slične gluposti...”

Otišao sam kući i sapseo se na stepenicama. Bilo je baš mračno. Kako su mi samo išle na živce te proklete restrikcije struje. Imam kod kuće nekakvu japansku ukrasnu sveću sa isprepletanim drvima oko nje – *ikebana*, mislim da se tako zove. Palio sam ih cele zime, ali prokletinja nikako da dogori. Mora da je u pitanju neka

čudna vrsta japanskih drvaca, niti gore, niti mirišu. Šta je tu je, upalio sam sveću i stavio pored sebe. Otkad je počeo rat, nisam spavao u svom krevetu. Spavao sam u fotelji, sveća mi je stajala s jedne a radio s druge strane. Bilo mi je stalo do radija kao do lanjskog snega, ali bi me otac svake večeri zivkao sa istim pitanjem:

„Jesi li slušao vesti? Šta kažu? Uh, tako... sloboda... uh... je li to sve? Kažu li nešto o našima? Hm...”

Jednočlana informativna redakcija, eto šta sam bio. Lični izveštač Tengiza Mikatadzea.

Obično bih zaspao uz zvuk radija, a kada bih se ujutru probudio, sveća bi i dalje gorela. Bio sam na vetrometini između tri stvari koje su me izluđivale: sveće, napucanih baritona sa radija i pošasavelog oca koji se pod stare dane preobrazio u revolucionara.

Te noći sam proveo sate i sate zureći u prokletu sveću. Sve vreme mi se vrzmala po glavi jedna misao. Više nisam znao šta ću sa sobom. Možda zbog toga što sam čuo od Nane, a možda i zbog sećanja koja su sve više navirala... ne znam ni sam. Počeo sam da proklinjem u sebi. Naravno, koga drugog nego Goglika. Kad god sam zbog nečega sjeban, za to krivim Goglika jer je neprevaziđeni idiot. Ne mogu da se setim da je ikada u životu rekao ili uradio nešto što bi imalo bar malo smisla.

Hoću da kažem da se ne radi o kojekakvim zabavnim anegdota iz prošlosti. Naprotiv, sećanje mi je mnogo življe, kristalno jasno, dirljivo i tako lepo da i dan-danas osećam leptiriće u stomaku.

Bio je oktobar. Tada nisam imao auto, a ni štošta drugo. Jedne večeri sam izašao sa Goglikom, Dudom i Vatom Amirejabijem. Nije to bio bordel u pravom smislu reči, već jedna bedna rupetina puna ženskih u nekom naselju blizu Varketilija, ako se dobro sećam. Duda je rekao da je to njegov mali harem, da su sve devojke na raspolaganju, i da će nam dozvoliti da ponovo dođemo ako se budemo pristojno ponašali. I tako, nakupovali smo piće, cigarete,

grickalice i još koješta, i zaputili se tamo. Zatekli smo četiri devojke. Malo smo klopali, pili i pušili, a onda je Vato otišao sa jednom od njih, a odmah potom i Duda sa drugom. Gogliku i meni ostale su još dve. Goglik je zgrabio za ruku jednu od njih i počeo da je vuče. Devojka je ustala. Izgledala je kao da nikuda ne žuri. Oči su joj bile umorne, i sećam se da je imala crnu majicu i nosila gomilu prstenja.

„Idemo malo na svež vazduh”, rekao je Goglik nacerivši mi se.

Ne znam šta me je spopalo. Odjednom mi je bilo žao te iznurene i potištene devojke. Kažem devojke – mada će se kasnije ispostaviti da je tri godine starija od mene.

Nikad ne pamtim imena devojaka, pa nisam mogao da se setim ni njenog. Znam samo da nije zvučalo kao gruzijsko. Skočio sam i odvuкао Goglika u hodnik.

Nasmešio se blesavo. „Imaš li gandže?”

„Hoću tvoju devojku”, odvratio sam iznenada. Grubo, ali on ionako ne bi razumeo ako bih mu se obratio drugačijim tonom.

„Znači, prijebalo ti se, a?” Sirovi tupadžija. Oduvek je bio neotesan.

Izgleda da mu je na kraju bilo zabavno to što je morao da se vrati i odvede sa sobom drugu devojku. Ušao sam u sobu. Moja je sedela za stolom, glave zagnjurenene u dlanove i raspuštene kose. Nisam mogao da joj vidim oči. Grizla je donju usnu.

„Kako se zoveš?”, upitao sam.

„Jana”, reče ustavši. Činilo mi se da je dobra devojka. Bio sam siguran da neće tek tako da legne i raširi noge.

Vrata su se najednom otvorila i u sobu je utrčao Duda, umotan samo u čaršav.

„Čoveče, dajem život za pljugu.” Kao da i sada vidim kako uzima zgužvanu paklu cigareta i namiguje mi.

Otišao je i zatvorio vrata.

Jana je zakoračila ka prozoru. U daljini su se nazirala svetla oronulih solitera u nekom predgrađu. Prišao sam i obgrlio je. Nikada u životu nisam uradio ništa slično, ni prema kome nisam iskazao takvu nežnost. Nisam znao šta da kažem. Kada si u društvu žena, uglavnom možeš da predviđiš njihovo ponašanje, šta će da kažu i kako će pokušati da te smotaju, a i sam vrlo dobro znaš da moraš da prihvatiš tu igru. Ali ovo... Iznenada sam se prisetio da je nešto ranije, dok smo jeli, bila najćutljivija devojka za stolom. Znači li to da sve vreme nisam skidao pogled sa nje? Ne znam. Inače, nismo preterano marili za ženske. Glavno nam je bilo da banemo na žurku i da se dobro najedemo. Nismo se obazirali ni na šta, mada bi s vremenom i to postalo dosadno. Na kraju krajeva, žene ne vole kada ih zaskače neki odrpanac koji smrdi kao stočar, zar ne? Neko kao Goglik...

I tako, stajali smo pored prozora kao likovi iz neke otrcane ljubavne pesme. Iznenada su ramena počela da joj podrhtavaju i tiho je zaplakala. Kao da je nešto što je dugo potiskivala počelo da izbijati iz dubine njene duše. Jecala je gotovo nečujno. Mislim da je kap koja je prelila čašu bila to što smo Goglik i ja zamenili nju i njenu drugaricu kao što bismo zamenili upaljače. Stajala je nekako čudno pogrbljeno, kao da je pokušavala da se smanji, i priljubila mi se na grudi. Lice joj je i dalje bilo uronjeno u dlanove, a plač nije prestajao.

Nisam znao šta da radim. Odlučio sam da je odvedem kod sebe. Još uvek onako pripijenu uz mene, izveo sam je napolje. Posle izvesnog vremena uspeo sam da zaustavim taksi.

Stigavši do stana, na trenutak je zastala pred vratima. Kosa joj je padala preko lica, tako da nisam mogao da joj vidim oči. Odveo sam je u spavaću sobu; nisam ni pomišljao na seks. Skljokala se na krevet i ponovo počela da jeca. Nikada mi tako nije bilo žao nekoga. Čak mi nije padalo na pamet da joj priđem. Samo sam sedeo i posmatrao je.

„Skuvaću ti kafu”, rekao sam najzad i izašao iz sobe. Kada sam se vratio sa šoljom kafe, ležala je kako sam je i ostavio, ali je bar prestala da plače. Seo sam ispred ogledala naslonivši se na zid. Ne sećam se o čemu sam razmišljao. Ne sećam se ni trenutka kada sam zaspao.

Probudio me je njen dodir.

Sedela je preda mnom sa bezizražajnim, jedva vidljivim osmehom na usnama, i milovala me po licu. Pamtim kako sam joj, gotovo instinktivno, poljubio ruku. Delovala je zaprepašćeno.

„Moram da idem”, reče iznenada.

Hitro sam ustao i poljubio je. Momci obično ne ljube takvu vrstu devojaka. Kao da su pa oni bezgrešni... Žele ih, ali im je pomisao na ljubljenje odvratna. Nikada ranije nisam razmišljao o tome. Osećao sam se čudno, drugačije, nekako zadovoljno i ispunjeno. Nisam mogao da prepoznam taj doživljaj. A i kako bih? Nisam bio zaljubljen još od vrtića. Možda je to zato što su joj usne bile suve, baš kao i moje. Nemam pojma.

„Moram da idem”, ponovila je lagano pustivši moju ruku.

Jana je potom otišla.

Nisam je zaboravio. Neprestano sam razmišljao o njenim crtama lica, prstima, suznim očima. Nisam mogao tačno da se setim kako izgleda. Ali mi nije izbijala iz glave. Nisam želeo da je tražim. Jer da jesam, ne znam koliko dugo bih bio predmet podsmeha... Uvek možeš da računaš na zavatlavanje prijatelja. Goglik je iznova ponavljao priču kako smo trampili ribe, i svaki put kada bih je čuo, osećao sam mučninu, iako sam se pretvarao da mi je smešno.

Jana je naprosto nestala.

Za mesec-dva bih je najverovatnije potpuno zaboravio.

Sećam se kao da je bilo juče. Bilo je to na Božić, jednog od onih hladnih i sumornih jutara u Tbilisiju. Lumpovali smo cele noći, a kada su me dovezli do zgrade i izbacili iz kola, bio sam

pijan ko letva. Počeo sam da se penjem uz stepenice, a onda sam ugledao nešto što me je iznenada ukopalo u mestu, tako da sam jedva uspeo da se održim na nogama. Na vrhu stepenica sedela je Jana. Imala je izbledeli kaput i beretku. Oči su joj odavale onaj isti umor, a usne bile neopisivo blede. Sklupčala se uz gelender kao neka promrzla ptičica. Prizor je bio kao iz Čaplinovih filmova.

Sećam se hladnoće koju sam osetio kada sam je dodirnuo skoro obamrlu od mraza...

Dok smo ležali u krevetu i pušili moju poslednju cigaretu, osetio sam kako slobodno dišem i kao da sam na nekom drugom mestu, tako mirnom i spokojnom da ga ne prepoznam. Poželeo sam da više nikad ne izađem iz stana.

Jana je bila izuzetno tiha devojka. Bešumno se kretala iz sobe u sobu. Nismo mnogo razgovarali. Čak je i vreme napolju bilo mirno i blago. Tri dana nismo izlazili iz stana. Prvo je Goglik bezuspešno zvonio na vrata, a posle je svratila Nana, donevši pola božićnog kolača i još gomilu sitnica. Jana je bila u kupatilu. Vrata su bila otvorena, a ona je na sebi imala samo moj džemper, i ništa ispod. Nije ni čula da je neko ušao. Uopšte nisam imao nameru da je sakrijem u spavaćoj sobi ili nateram da se obuče.

Nana je ostala bez reči. Uspela je da sačuva smirenost, ali sam po njenom licu video da je bila pomalo zgranuta. Nije se zadržala ni pet minuta. Zatvorio sam vrata za njom, okrenuo se i ugledao Janu kako stoji na vratima kupatila. Obnažene ruke bile su joj još mokre. Izgledalo je da se sprema da krene.

„Moram da idem”, rekla je isto kao i prošli put.

Pretpostavljao sam – ili bolje rečeno nagađao – šta će se desiti kada ode. Otići ću kod Goglika, pa ćemo odande na neko drugo mesto, pa odatle na treće. Zasećemo, popušiti nekoliko pakli cigareta, a možda i nešto drugo, ako budemo imali. Onda ćemo nas petorica-šestorica da odemo na žurku, Goglik će da se zakači sa nekim, a ja ću se doteturati kući u sitne sate. Ponovo ću uključiti

telefon i neće proći ni dva minuta a da ne zazvoni. Naravno, biće to Nana sa rečima: „Tengiz pita za tebe...” i ostalim glupostima.

Jana mi je bila sve. Otelotvorenje mojih nesvesnih želja, nešto o čemu nisam mogao ni da sanjam. Smisao života. Pojam porodice mi i dan-danas nije blizak. Ne kapiram sva ta proseravanja kako je porodica sveta stvar. Nije važno, a nije ni bilo; nikada nisam bio tako srećan, tako smiren i sabran kao tada. Te zime sam razmišljao i sanjario više nego ikada pre. Nisam palio televizor, nisam dopuštao prijateljima da upadaju nenajavljeni kad su u prolazu, i svakoga jutro sam išao da kupim svež hleb. Verovatno bih čak i spremao ispite, ali sam već radio diplomski, tačnije platio da neko taj posao obavi umesto mene. Jana me je napuštala samo viken-dom kada bi odlazila u posetu tetki i teći koji su živeli negde na Moskovskom trgu. Kada nije bila tu, obmotao bih oko vrata njen zeleni šal i besposlen lunjao unaokolo. Momci su odavno znali da živi kod mene, ali su se pravili da ne primećuju. Goglik bi tu i tamo dobacio poneki ironičan komentar tipa „da li sam pitao gospodaricu za dozvolu da izađem iz kuće”, ali nisam reagovao na njegova podbadanja; retko ko bi mogao da razume naš odnos, a ponajmanje on. Duda je bio jedini koji se energično protivio našoj vezi. Iz svake njegove reči bilo je očigledno šta misli o Jani i meni. Kad bolje razmislim, jasno mi je i zašto – Jana je pripadala njegovom „malom haremu”. Verovatno je znao nešto što ja nisam. Mnogo toga. Ali ko ga jebe, govorio sam u sebi. Ništa nije moglo da pomuti moju sreću. Sve je bilo bajno i mislio sam da sam na vrhu sveta.

Nismo se razdvajali. Išli bi u šetnju bez obzira na vreme – po kiši, snegu, mrazu. Uvek u pokretu. Postojalo je jedno posebno mesto u kome smo provodili sate i sate, podrumski restoran na Gribojedovu koji se zvao *Mingrelijanova kuhinja*. Sedeli bismo i vodili ozbiljne razgovore, baš kao zrele osobe. Jana bi mi zavukla ruku u džep i uzela moju, smejala se, a ja još čvršće stiskao njenu...

bio sam srećan. Čak je počelo da mi se dopada što sedimo kod kuće. Jana je inače ispod svog izbledeleg kaputa nosila moje džempere, pa smo se jednom, kada sam joj kupio neke fensi italijanske farmerke, od srca smejali.

Otišao sam da vidim oca. Bilo je rano i još je ležao u krevetu, sa Iraklijem koji mu je sedeo na trbuhu. Rvali su se. Rekao sam mu da mi treba pet hiljada rubalja. Spustio je Iraklija na pod i seo na krevet.

„Da se nisi kockao?“, rekao je već naoštren za svađu.

„Treba mi da kupim jaknu.“

„Već imaš jaknu. Onu – kako se kaže? – perjanu.“

„Želim novu.“

„Planiraš negde da putuješ?“ Nije normalan. Stalno misli da planiram da pobegnem u Ingušetiju ili tako negde. To ga drži još od moje prve godine fakulteta, kada je Morčilu i mene pokupila policija negde na pola puta do Vladikavkaza. Ne znam odakle tim kretenima pravo na to. Nismo radili ništa od onoga za šta su nas optuživali.

„Ne idem nigde, samo hoću jaknu. Kuda bih, dođavola, mogao da odem?“

„Otkud ja znam? Ti i tvoje društvo ste gomila podlih balavaca.“

Ustao je, počeo se po stomaku i povikao: „Nano!“

Nana je došla.

„Gde putuje?“

„Odakle ti ideja da negde putuje? Samo hoće da kupi jaknu.“

„Vas dvoje mi stalno spletkarite iza leđa. Čim uđe na vrata, prvo trči kod tebe. Verovatno me oboje lažete.“

„Da ti skuvam čaj, Tengize?“

„Ideš sa njim. Idite i kupite jaknu“, reče iznenada, i okrenuvši se prema meni, upita: „Je li za Goglika?“

„Ne. Šta ti nije jasno? Za mene.“

Bacio mi je ključeve. „Uzmi kola. I ne pomišljaj da je ostaviš negde usput. Nemam nameru da zivkam sve redom kako bih saznao gde ste.”

Sa novcem u džepu, ponovo sam se oraspoložio. Video sam u gradu jaknu – najverovatnije tursku – i poželeo da je kupim Jani. Zamolio sam ih da mi je sačuvaju. Radnju su tada vodili Temur Pančulidze i još par ortaka koje sam poznavao. Pančulidze je skinuo jaknu sa čiviluka i rekao da će on da plati.

„Drži, Đio. Novac možeš da doneseš krajem nedelje.”

Vidite? Nikada to nije rekao Ačiku Kipijaniju. Zato što je znao da Tengiz Mikatadze može da kupi čitav lokal ako mu se prohte.

Nana me je odmerila od glave do pete, a potom bacila pogled na jaknu.

„Nećeš moći da staneš u nju. Premala je.”

A i dugmad su bila na levoj strani. Još jednom me je pogledala, stavila novac na tezgju i rekla: „Hajde, kreni. Brzo ću ja.”

Pošto je izašla iz radnje, sedeli smo još pola sata u kolima. Pitala me je direktno, ali i blago kako uvek čini, i sve sam joj ispričao. Saslušavši moju priču, bila je veoma uznemirena.

„Tengiz će da poludi kad čuje”, rekla je na kraju.

Naravno da je bila u pravu. Tengiz *bi* poludeo.

„Znaš, vas dvoje ne možete dalje ovako. Stvari ne mogu da ostanu kakve jesu...”

„Zašto? Šta misliš da će se desiti?”

„Vidi, Đio, ti si zaista divan momak, ali nema šanse da Tengiz dozvoli da se oženiš tom devojkom.”

Da mi dozvoli da se oženim? Tako? Jedini način da shvate Janin i moj odnos je da nas primoraju da pristanemo na njihove glupe rituale i običaje, hotelsku salu za bankete ispunjenu ružama i karanfilima, prijem za dvesta mojih i šeststo očevih prijatelja, kolonu limuzina koja će da parališe gradski saobraćaj i nekog uvrnutog

matorog čudaka s kolicima punim golubova koje će pustiti u našu čast...

„Neću mu ništa reći”, nastavi Nana. „Gurajte tako dok možete – ali ako vam se pojavi na vratima, imaćeš samo sekundu da smisliš šta ćeš.”

Izvadila je iz tašne metalnu narukvicu optočenu poludragim kamenjem. Delovalo je da je iz Sirije, možda Turske. Gurnula ju je u jedan od džepova jakne.

„Ti baš ne umeš da izabereš devojci poklon”, reče sa osmehom, namignuvši mi. Pomislio sam da ju je jednom možda kupila za sebe.

Jana je spavala. Poljubio sam je, a onda, dok se još nije sasvim razbudila, pokrio jaknom. Izvadio sam narukvicu iz džepa i pričvrstio joj na zglob. Sedeli smo jedno pored drugog na krevetu i smejali se. I dalje mislim na to, neprestano. Iako mi je sve tako živo u sećanju, ponekad osećam da nisam siguran da je bilo onako kako pamtim, da li je Jana stvarno bila toliko srećna, da li smo tokom kišnih dana zaista sedeli kraj prozora i pričali o detinjstvu. Sada mi sve izgleda tako daleko da razmišljajući o tome hvatam sebe kako naslepo tumaram po sećanjima. Jana, Jana... ona je bila jedino do čega mi je stalo i nisam prestajao da razmišljam o nama. Ni minut. Što se mene tiče, sve je bilo dobro da ne može biti bolje. Nisam imao predstavu od čega ćemo da živimo i šta će doneti budućnost. Jana je bila tako umilna i nežna, poput paperja. Dok je spavala, naslonila bi mi glavu na rame i šaputala u polusnu. Ja bih ležao zatvorenih očiju, iščekujući da začujem te slatke reči u noćnoj tišini...

Tog jutra je padao sneg. U Tbilisiju ta beda od pojave samo na početku liči na sneg, a već sledećeg trenutka se pretvori u bljuzgavicu. Kad sam se probudio, Jana je stajala kraj prozora.

Ne ostavivši mi vremena ni da se potpuno razbudim, rekla je razboritim i tihim glasom, kako samo ona ume: „Mislim da sam trudna.”

Bio sam svestan da je to lepa vest, ali nisam imao pojma kako da se ponašam. Znao sam da trudnice imaju čudne zahteve, tako da, ako zatraže jagode usred zime, ne preostaje ti ništa drugo nego da ih nabaviš kako znaš i umeš. Bilo je čudno; kao da sam se spremao za nešto, za neki novi izazov, i imao onaj osećaj neizmer-nog opreza koji se javi kod čoveka kada nešto prvi put doživljava. Čitav taj dan smo proveli u šetnji ulicama prekrivenim snegom, posmatrali decu kako trčkaraju, sredovečne žene koje šetaju svoje pse i starce kako se sporo gegaju oko zaleđene fontane. Nebo je bilo vedro, blistavo belo. Dok smo prolazili kroz park, imao sam osećaj da sam toliko lak pa sam se uplašio da će mi Jana iskliznuti iz prstiju, istopiti se i sjediniti sa reskim, ledenim vazduhom. Tako sam tada razmišljao. Čak sam Janu kljukao čokoladom, jer sam čuo da to ljudi rade kada su zaljubljeni.

Ipak, izgleda da uopšte nisam razmišljao. Nisam razmišljao o Tengizu, a pogotovo ne o onome što sledi, iz prostog razloga što sam znao šta je to, jer u ovom našem divnom gradu ljudi više vode računa o društvenim normama nego o životu deteta, sreći ili ljubavi dvoje mladih. Da, najvažnija su pravila, običaji, *dolično ponašanje*... Očigledno je bilo u redu to što mi je Goglik najbolji prijatelj, ali to što sam sa Janom – nije. Niko ne bi krivio mog oca kada bi me zadavio golim rukama samo zato što sam se sažalio na jednu nežnu, bezazlenu devojkicu ostavljenu da se smrzava u onoj bednoj jazbini, zaljubio se u nju i doveo je da živi sa mnom. A očigledno je i da je sve to trebalo da znam, pošto je moj otac niko drugi do Tengiz Mikatadze, a ne neki običan taksista.

Samo, nisam znao.

Osim toga, kurvice sa kojima se Jana povlačila po onoj rupe-tini počele su od Dude, kada bi ih zajahao, da izvlače najsitnije

pojedini iz našeg života. Pretpostavljam da su pokušavale da ga isprovociraju i pokvare mu zadovoljstvo.

Jedne subotnje večeri nazvao je Goglik.

„Jesi li sam? Dolazimo”, reče i spusti slušalicu. Dvadesetak minuta kasnije, eto ih pred mojim vratima: Goglik, Duda, Tato, Vika i Japara. Po svemu sudeći, bili su negde blizu. Na početku nisam mogao da ukapiram šta hoće. Jedino je Goglik delovao donekle veselo. Duda je bio u mračnom raspoloženju. Izgledao je užasno. Ni ostali nisu bili bolji; stajali su i buljili u zidove kao da su tape-tari.

„Šta ćeš da uradiš, Đio?”, upitao je Duda.

„Povodom čega?”

„Tvoje ženske, čoveče, čega drugog?”, odvrati tihim glasom.

Tato je zurio u mene.

Mora da sam izgledao zbunjeno. „Stvarno, ne znam...”

„Zaboga, Đio. Čoveče, ne smeš to da uradiš.”

„U čemu je tvoj problem?”

„Ama, jebote! Ne smeš, Đio! Nije u redu. Pravi muškarci se tako ne ponašaju! Ne radi to, ni svojoj porodici, ni prijateljima... Pobogu, Đio!”

Jedan za drugim, počeli su da iznose svoje mišljenje o meni. Nisam ih udostojio odgovora. Dudi su se tresle ruke.

„Šta ćeš da kažeš Tengizu?”, upitao je.

„Ništa.”

„Saznaće pre ili kasnije.”

„Ne znam...”

Sedeli su i gledali me namršteno. Mislim da su, shodno životnim pravilima kojih se Gruzijci pridržavaju, na svoj način bili u pravu. Što se njih tiče, Jana je bila kurva. Jedino Goglik nije prozborio ni reč. Samo je sedeo, delujući samozadovoljno kao i uvek. Što znači da mu je još od početka sve bilo jasno. Možda jeste idiot, ali uprkos tome, ima šesto čulo da nanjuši šta se događa. U takvim

situacijama uglavnom ćuti. Primetio sam da mu je bilo svejedno; znao je da ćemo, šta god da se desi, svi ostati prijatelji.

Ustali su i pošli. Dok je izlazio, Duda je na trenutak zastao, okrenuo se i zagrlio me.

„Jebi ga, Đio, valjda znaš da si mi i dalje kao brat...”

Nasmejao sam se; oči su mu sevale divljim pogledom, bez sumnje zbog toga jer nije bio spokojan.

„Đio, delom se osećam krivim zbog svega. Da te nisam odveo tamo...”

„Da me nisi odveo tamo, ne bih bio srećan kao sada.”

„Razgovaraću s Tengizom, Đio... neka mi je bog na pomoći, ali moram da mu kažem.”

Tako je to u Tbilisiju. Znamo da razlikujemo dobro i zlo, pravdu i nepravdu. Za razliku od drugih, mi postupamo ispravno – i za te „druge” je bolje da nam se ne mešaju u posao i da nas se klonе. To je životni moto Tengiza Mikatadzea. Nikako ne razumem Tbilisi i sva ta pravila, šta je dobro a šta loše, koja važe u njemu. Nešto loše svakako nikada ne bi moglo da te učini ovako srećnim i da ti donese ovakav spokoj. Nešto loše nikada ne bi moglo da bude ovako lepo.

Nisam znao kako da se ponašam, znao sam jedino da želim da budem srećan, to je bilo sve.

Jana, Jana, Jana... da sam znao, da sam išta znao, sve bi bilo drugačije. Da te nisam našao one noći, tako krhku, tako bledu i iscrpljenu... ipak, hvala bogu što je bilo tako. Hvala bogu što smo se sreli, hvala mu što si me onog božićnog jutra čekala na stepenicama.

Jana, moja predivna devojka. Slutio sam da će se nešto dogoditi, ali ni u snu onako kako je ispalo.

Došao sam kući jednog ponedeljka po podne, i čim sam otvorio vrata, shvatio sam da se nešto dešava. U dnevnoj sobi je bilo upaljeno svetlo. Jana tamo nikada ne pali svetlo. Ušao sam. Na sofi

je bila rasprostrta Nanina bunda, a ona je sedela u fotelji. Vazduh je bio tako zagušljiv da si mogao da ga sečeš nožem. Seo sam. Ugasila je opušak i pogledala me.

„Kako si?“, upitao sam ispunjen neizvesnošću.

Ukrstila je prste.

„Juče je bio Duda“, rekla je tiho.

„I?“

„Tengiz je poludeo. Načisto. Popio je sav alkohol koji smo imali u kući a onda počeo da jurca unaokolo vitlajući pištoljem... polo-mio je sve čega se dohvatio. Irakli se prestravio.“

Šta je trebalo da kažem? Dogodilo se ono što je bilo neizbežno, zar ne, baš po našim pravilima. Tengiz je morao da napravi rusvaj. Nije bilo potrebe da pitam šta je bilo dalje. Mogao sam da pretpostavim. Nekako su uspeli da obuzdaju Tengiza i ubede ga da ostane kod kuće, a Nana je umesto njega došla ovamo. Nana je ume-la staloženo da razgovara o problemima; Tengiz je znao samo da besni i viče. Zato je morala da dođe ona, ne bi li predupredila još veće zlo. Nana je bila od onih žena koje su umele da razgovaraju pribrano, blago, čak oštroumno. S druge strane, znala je kakva je Jana. Jana ni sa kim nije ulazila u sukob. Mogu da zamislim kako se sve odvijalo. Nana je počela da jadikuje, ispričala joj šta se malo-pre dogodilo, i da je Tengiz takav kakav je. Dio je divan mladić i svi ga vole, produžila bi, ali je totalno beskoristan, nesposoban da bilo šta isplanira ili donese neku odluku. Dodala je i da bi me otac pre ubio nego što bi dozvolio da se oženim njom. Jana je ćutke ustala i počela da gužva beretku u džepu, a Nana bi je tešila, rekla joj da bi, da nije bebe... da bismo, da nije bebe, mogli da ostanemo zajedno bar još neko vreme, jer Tengiz misli da ću je se brzo zasiti-ti i napustiti je. I Jana je ustala, uzela svoju torbu...

„Jesi li joj dala pare?“, upitao sam iznenada. „Jesi li joj dala pa-re?! Jesi li?! Dala si joj pare?!“, počeh da vičem. „Jesi li joj dala pare da pobaci moje dete?! Jesi li joj za to dala pare?!“

Slabo se sećam šta se posle dešavalo. Zagnjurio sam lice u ka-
uč. Nana je sedela i plakala. Na kraju sam nekako uspeo da je se
otarasim.

Znao sam da bi bilo besmisleno da idem i tražim Janu. Iako bih
je lako pronašao, ipak bi bilo besmisleno. Bili smo tako srećni sa-
mo zato što niko nije zabadao nos u naš život. Što se bebe tiče, ni-
sam znao šta da mislim. Jedino sam bio svestan da Jana i ja više ne
možemo da ostanemo zajedno. U najmanju ruku, ne kao što smo
do tada bili. Nismo to želeli; želeli smo da budemo na svome, da
nas ljudi ostave na miru. Bio sam uveren da Jana ne bi uzela novac
od Nane. Ne bi se rešila deteta samo da bi ostala sa mnom. Znam
da me ne bi lagala. Ali te jebene drolje od njenih prijateljica... Nije
mogla da izdrži pritisak. Ne bi joj se skinule s vrata sve dok im ne
dopusti da je odvuču kod nekog lekara koji vrši ilegalne abortuse.

Jana. Moja Jana.

Bilo je gotovo, ili je tako izgledalo, iako za mene zapravo ništa
nije bilo gotovo. Jedinu radost mi je predstavljalo razmišljanje o
ta dva meseca. Bila je to tako čudna i predivna zima. Od tada je
prošla već čitava godina.

Goglik i dalje besposleno sedi sa onim zadovoljnim izrazom
lica. Japara je dobio još jednog sinčića. Ja i dalje nemam ništa.
Sâm sam, i verovatno ću uvek biti sam i sedeti pored one proklete
japanske sveće sa dogorelom cigaretom u ruci.

Jana...

Da li je od svega što smo proživeli zajedno išta ostalo? Vero-
vatno nije.

Aka Morčiladze
PUT U KARABAH

Za izdavača
Dijana Dereta

Izvršni urednik
Anja Marković

Lektura i korektura
Dijana Stojanović

Likovno-grafička oprema
Marina Slavković

Prvo DERETINO izdanje

ISBN 978-86-6457-090-9

Tiraž
1000 primeraka

Beograd 2016.

Izdavač / Plasman
DERETA doo
Vladimira Rolovića 94a, 11030 Beograd
tel./faks: 011/ 23 99 077; 23 99 078

Štampa
TOPALLOVIĆ, Valjevo

www.dereta.rs

Knjižara DERETA
Knez Mihailova 46, tel.: 011/ 26 27 934, 30 33 503

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.353.1-31

МОРЧИЛАДЗЕ, Ака, 1966–

Put u Karabah / Aka Morčiladze ; prevod s engleskog
Miloš Mitić. – 1. Deretino izd. – Beograd : Dereta, 2016
(Valjevo : Topalović). – 152 str. ; 21 cm. – (Biblioteka
"Dereta vam predstavlja ---")

Prevedeno prema: Journey to Karabakh / Aka
Morchiladze. – Pravo ime autora: Giorgi Akhvlediani. –
Tiraž 1.000.

ISBN 978-86-6457-090-9
COBISS.SR-ID 225431052